

Justyna Wojniak
Katedra Historii Oświaty i Wychowania
Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej
Wydział Pedagogiczny
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

AUTOREFERAT

sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego, zawierający informacje na temat uzyskanych stopni naukowych i przebiegu dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych i charakterystykę osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 jednolitego tekstu ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.

WSTĘP

Zgodnie z art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym, przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora składam niniejszy autoreferat sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego, zawierający informacje na temat uzyskanego przeze mnie stopnia naukowego i przebiegu dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych i charakterystykę osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 wskazanej wyżej ustawy, a także zwięzłe omówienie moich pozostałych osiągnięć i dorobku naukowego.

1. IMIĘ I NAZWISKO: Justyna Wojniak

2. POSIADANE DYPLOMY I STOPNIE NAUKOWE:

- 2010 - doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany decyzją Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Globalne społeczeństwo sieciowe jako ponowoczesna przestrzeń socjotechniki politycznej*

(promotor: prof. dr hab. Barbara Krauz-Mozer, recenzenci: prof. dr hab. Marek Bankowicz i prof. dr hab. Mirosław Karwat).

- 2004 – dyplom magistra administracji publicznej, uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- 2003 - dyplom magistra politologii, specjalność ustrojowa, uzyskany na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- 2002 - dyplom licencjata administracji samorządowej, uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

3. INFORMACJE O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU w jednostkach naukowych:

- Od 1 października 2010 roku - zatrudnienie na stanowisku adiunkta w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie;
- Od 7 grudnia 2007 roku do 31 grudnia 2013 roku - zatrudnienie w Małopolskiej Wyższej Szkole Zawodowej w oparciu o umowę o dzieło;
- Od 1 lutego 2006 do 30 września 2008 - zatrudnienie w Prywatnej Wyższej Szkole Ochrony Środowiska w Radomiu w oparciu o umowę dzieło;
- Od 1 lutego 2005 do 30 września 2010 roku - zatrudnienie w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w oparciu o umowę o dzieło.

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO ZGODNIE Z ART. 16 UST. 2 PKT. 1 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 O STOPNIACH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI

a) Tytuł osiągnięcia

Jako osiągnięcie naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące podstawę wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, wskazuję autorską monografię zatytułowaną *Szkola - polityka - prawo. George Zygmunt Fijałkowski-Bereday i jego wizja edukacji* [Oficyna Wydawnicza “Impuls”, Kraków 2019, ss. 362].

b) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Zainteresowanie autorki postacią i dorobkiem George'a Beredaya (Zygmunta Fijałkowskiego) pojawiło się już w początkowej fazie jej pracy dydaktycznej, obejmującej między innymi historię myśli pedagogicznej oraz komparatystykę edukacyjną. Do podjęcia badań skłonił autorkę fakt, iż Bereday, badacz polskiego pochodzenia, profesor między innymi Harvard University oraz Columbia University, pozostaje postacią mało znaną na gruncie polskim. Informacje na jego temat ograniczają się do lapidarnych wzmianek w podręcznikach akademickich oraz w zasobach internetowych, umieszczanych z reguły na marginesie zagadnień dotyczących definicji i rozwoju pedagogiki porównawczej. Prowadzone przez habilitantkę we wcześniejszych latach badania zaowocowały indeksowaną w bazie Web of Science publikacją *George Z. F. Bereday (Zygmunt Fijałkowski) and His Comparative Method in Educational Research*, która ukazała się w 2018 roku i poświęcona była aktywności Beredaya w dziedzinie edukacyjnych badań porównawczych. Jednakże wkład Beredaya w rozwój tej dyscypliny i jego wpływ na jej współczesny kształt oraz wspomniany brak kompleksowego opracowania ilustrującego jego dokonania naukowe, skłonił autorkę do podjęcia prac nad poświęconą mu monografią. Niniejsze opracowanie stanowi więc próbę wypełnienia luki, istniejącej zarówno w polskim, jak i międzynarodowym piśmiennictwie poświęconym wybitnym XX-wiecznym badaczom zjawisk edukacyjnych, utrudniającej między innymi prześledzenie kierunków ewolucji badań na polu edukacyjnej komparatystyki. W tym kontekście na podkreślenie zasługuje także polski wątek w rozwoju światowej nauki.

Prowadzone przez autorkę badania w Stanford University, Columbia University oraz Harvard University umożliwiły dotarcie do prac Beredaya, które do tej pory nie zostały przetłumaczone na język polski. Szczególnie wartościowa okazała kwerenda archiwalna w zasobach Columbia University, która pozwoliła na zgromadzenie materiałów niedostępnych w zbiorach innych ośrodków naukowych oraz w zasobach internetowych. Nawiązanie korespondencji z Davidem Postem, prezesem Comparative and International Education Society, którego współzałożycielem był Bereday, umożliwiło autorce dotarcie między innymi do dysertacji doktorskiej Beredaya, jak również stało się źródłem cennych wskazówek w poszukiwaniach badawczych. Rezultatem tej współpracy stał się współautorski artykuł poświęcony postaci Beredaya w zbiorze *Notable 20th Century North American Comparativists of Education* pod redakcją Erwina H. Epsteina. Wyniki prowadzonych badań zaprezentowane zostały przez habilitantkę również podczas plenarnej sesji na zorganizowanej

przez Comparative and International Education Society Międzynarodowej Konferencji zatytułowanej *Education for Sustainability*, która odbyła się w kwietniu 2019 roku w San Francisco.

Ze względu na charakter opracowania zasadne stało się wykorzystanie metod badawczych stosowanych na gruncie nauk społecznych. Posłużono się więc metodą jakościową, bazującą na technice analizy treści, której poddano prace Beredaya, zarówno w postaci książek, jak i artykułów naukowych oraz prasowych jego autorstwa, jak również do zachowanych w archiwach tekstów jego wystąpień, zarówno tych o charakterze naukowym, jak i prezentowanych publicznie poza akademią. Tego rodzaju analiza zastosowana została także w odniesieniu do dokumentów prywatnych, jak korespondencja czy różnego rodzaju notatki. Z racji tego, że materiały te wykorzystano również do rekonstrukcji biografii Beredaya, można tu mówić o metodzie biograficznej, polegającej na analizie dokumentów osobistych. Równolegle, zwłaszcza w zakresie dotyczącym wątków biograficznych podjętych w niniejszej monografii, zastosowanie znalazł wywiad pogłębiony, który umożliwił uzyskanie informacji na temat życia prywatnego Beredaya, do których dotarcie nie byłoby możliwe inną drogą. Dostęp do tego rodzaju informacji stał się możliwy również dzięki analizie zawartości sieciowych dzienników, dotyczących pochodzenia i historii rodziny Bereda-Fijałkowskich.

Obok materiałów archiwalnych oraz prac Beredaya wykorzystano również artykuł Christel Adick *Bereday and Hilker: Origins of the 'Four Steps of Comparison' Model* ("Comparative Education" 2018, Vol. 54, No. 1). Przywołać tu należy także opracowania autorstwa Marii Manzon, w których postać Beredaya pojawia się na tle szerszych rozważań poświęconych zagadnieniom metodologicznym w badaniach porównawczych systemów edukacyjnych: *Comparative Education. The Construction of a Field*, Dordrecht 2011 oraz *Comparing Places*, który to artykuł ukazał się w opracowaniu *Comparative Education Research. Approaches and Methods* pod redakcją Marka Braya, Boba Adamsona i Marka Masona w 2014 roku. W podobnym kontekście postać Beredaya przywołana została także przez Roberta Cowena w artykule *Robustly Researching the Relevant. A Note on Creation Myths in Comparative Education*, pochodzącym z opracowania zbiorowego pod tytułem *Enlightenment, Creativity and Education. Politics, Politics, Performances*, którego redaktorami są Lennart Wikander, Christina Gustaffson i Ulla Riis (2012). Można tu również wymienić pozycję z 2001 roku zatytułowaną *Doing Comparative Education Research. Issues and Problems*, której redaktorem jest Keith Watson i rozdział jego autorstwa, *Comparative*

Educational Research: The Need for Reconceptualization and Fresh Insights. Z kolei na temat zaangażowania Beredaya w działalność na rzecz Comparative and International Education Society oraz wydawanego przez nie czasopisma "Comparative Education Review" traktują rozdziały autorstwa Lindy F. Robertson i Kennetha Cushnera oraz José Cossy w tomie pod redakcją E. H. Epsteina zatytułowanym *Crafting a Global Field. Six Decades of Comparative and International Education Society*, który ukazał się w 2016 roku.

Zasadniczym celem badań stała się confirmacja hipotezy, że Bereday, autor *Comparative Method in Education* z 1964 roku, jako jeden ze spadkobierców takich myślicieli edukacyjnych, jak Michael Sadler czy Isaac Kandell, wniósł w rozwój pedagogicznych badań porównawczych oryginalne spojrzenie, uwzględniając ich społeczny, ale także polityczny wymiar - nie tylko kontynuował więc i rozwijał podejście badawcze swoich poprzedników. Specyficzne ujęcie przez Beredaya zagadnień edukacyjnych pozwala również na sformułowanie hipotezy pomocniczej, zakładającej, że autor ten był prekursorem ujmowania tych zagadnień w perspektywie, którą dziś określilibyśmy mianem globalnej.

W celu nadania omawianemu opracowaniu jak najbardziej wyczerpującego charakteru, punktem wyjścia dla rozważań uczyniono zagadnienia o charakterze biograficznym. Przybliżenie drogi życiowej Beredaya stanowi próbę ukazania w jak najbardziej wielowymiarowy sposób postaci, której poświęcona jest niniejsza książka. Lata młodości, spędzone w Polsce okresu międzywojennego, a następnie udział w walce zbrojnej w czasie II wojny światowej i okres powojennej emigracji w Wielkiej Brytanii, a także późniejszy wyjazd do Stanów Zjednoczonych, gdzie na tamtejszych renomowanych uczelniach Bereday pogłębiał swoje wykształcenie i zdobywał pierwsze akademickie szlify, by później w pełni rozwinąć swoją karierę i zyskać międzynarodową rozpoznawalność w swojej dziedzinie, pozwalają na postawienie pytania, w jakim zakresie osobiste doświadczenia badacza ukształtowały jego poglądy na dyscyplinę, która stała się przedmiotem jego naukowej eksploracji.

W dalszej kolejności podjęta została próba udzielenia odpowiedzi na pytanie o inspiracje intelektualne i światopoglądowe Beredaya. Łączyć je należy przede wszystkim z postaciami takimi, jak Richard Henry Tawney oraz Robert Ulich - do dorobku tych badaczy Bereday odwoływał się w swojej dysertacji doktorskiej. Egalitarne poglądy Tawneya, który był jego mentorem podczas studiów w London School of Economics i głoszona przez niego idea społecznej równości, w szczególności w zakresie dostępu do oświaty, wywarły na

Beredaya silny wpływ. Dawał temu niejednokrotnie wyraz w swoich wykładach, przemówieniach oraz tekstach, w których stanowczo i jednoznacznie opowiadał się za koniecznością eliminacji wszelkich przejawów dyskryminacji, bez względu na ich podłoże. Z Tawneyem oraz Ulichem Bereday dzielił również przekonanie o konieczności otwarcia kształcenia na potrzeby i oczekiwania osób dorosłych. Tym samym koncepcja kształcenia przez całe życie również stała się dla Beredaya jedną z ważniejszych przesłanek, przesądzających o efektywności systemu edukacji. W to przeświadczenie wpisywała się idea “uniwersytetu dla wszystkich”, której Bereday poświęcił jedną ze swoich książek, pod takim właśnie tytułem (*Universities for All* z 1973 roku).

Kolejna część opracowania koncentruje się na metodzie porównawczej w badaniach pedagogicznych. Opiera się na rekonstrukcji przymysłów Beredaya, które zawarł w swojej pracy *Comparative Method in Education* z 1964 roku, dotyczących metodologicznego statusu badań porównawczych w pedagogice. W tej części rozważań zaprezentowano wizję Beredaya dotyczącą celowości i zasadności prowadzenia badań porównawczych wraz z niezwykle interesującą tezą, wykraczającą daleko poza walory poznawcze nauki, związane z zaspokojeniem ciekawości badacza czy odbiorcy publikowanych przez niego treści. Mowa tu o towarzyszącym Beredayowi przekonaniu o tym, że badanie różnic między systemami edukacyjnymi w poszczególnych krajach daje nie tylko ich pogłębiony ogląd. Pozwala jednocześnie na eliminowanie wynikających z etnocentryzmu barier i umożliwia spojrzenie na procesy edukacyjne z globalnego punktu widzenia, a w rezultacie prowadzi do lepszego poznania i głębszego zrozumienia innych narodów, przy jednoczesnym poznaniu i zrozumieniu własnych korzeni kulturowych i historycznego dziedzictwa. Można w tym kontekście postawić hipotezę, iż Bereday ze swoim sposobem postrzegania zagadnień edukacyjnych i roli badań w tym obszarze znacznie wyprzedził dyskurs globalizacyjny.

Przywołano tu również towarzyszące Beredayowi wątpliwości na temat usytuowania pedagogiki porównawczej w systemie nauki oraz jego propozycje dotyczące powiązania jej z konkretną dyscypliną o charakterze nadrzędnym, z której to dyscypliny wyprowadzić należałoby metody i techniki, jakimi badacze systemów edukacyjnych powinni posługiwać się w swojej pracy. Dyscyplina ta, geografia polityczna, została tu scharakteryzowana jako najbardziej odpowiednia, ze względu na wymiar przestrzenny, jakiego uwzględnienie jest nieodzownym elementem wyczerpującej analizy danego systemu edukacyjnego, który rozwija

się w określonym układzie społecznym, politycznym czy kulturowym, ale jednocześnie usytuowany jest w konkretnej przestrzeni fizycznej.

W tym rozdziale szczegółowo opisany został także model czterech kroków w prowadzeniu badań porównawczych, a mianowicie schemat opis-wyjaśnienie-zestawienie-porównanie faktów edukacyjnych, będących przedmiotem badania. Model wykorzystywany przez Beredaya stał się przedmiotem dyskusji w środowisku współczesnych komparatystów. Postawienie pytania o potencjał i ewentualnych ograniczeń, jakie towarzyszą propozycji metodologicznej Beredaya i omawianemu modelowi we współczesnych badaniach porównawczych, pozwala na wyprowadzenie konkluzji, iż akcentowany przez Beredaya interdyscyplinarny charakter tych badań powoduje, że mimo metodologicznych ograniczeń, jakie dziś towarzyszą omawianemu modelowi, komparatystyka edukacyjna nadal pozostaje dziedziną żywą, atrakcyjną poznawczo i stawiającą przed badaczami nieustanne wyzwania intelektualne.

Rozdział czwarty opracowania poświęcony został przybliżeniu sposobów praktycznego wykorzystania założeń metodologicznych Beredaya, a okazją do ich testowania stały się badania nad konkretnymi systemami edukacyjnymi. Szczególnie interesujące dla Beredaya i jego zespołów badawczych okazały się tu dwa państwa, a mianowicie Związek Radziecki i Japonia. W kontekście tak dokonanej selekcji przedmiotu badań trudno uniknąć skojarzenia z politycznymi motywacjami, jakie tej selekcji towarzyszyły. Wpisują się one zresztą w artykułowane przez Beredaya, przywołane już cele, jakie powinny przyświecać badaniom porównawczym w dziedzinie edukacji, wśród nich przede wszystkim wzajemnemu poznaniu się narodów, odrzuceniu etnocentrycznego punktu widzenia i budowaniu przyjaznych, pokojowych relacji niezależnie od dzielących poszczególne kraje różnic ideologicznych, politycznych czy historycznych resentymentów.

Ostatnia część książki dotyczy z kolei tematyki, jaką Bereday systematycznie zaczął zgłębiać w późniejszej fazie swojej akademickiej kariery, a mianowicie praw osób niepełnoletnich. Jak sam zaznaczył w jednej z wypowiedzi do prasy, jego celem było dokonanie swoistej syntezy zagadnień pedagogicznych i prawnych, a swoistym ukoronowaniem jego kariery stać się miało trzytomowe dzieło im poświęcone. Niestety, dzieło to nigdy nie powstało, choć zachowało się wiele materiałów i szkiców dotyczących praw nieletnich. Jak się jednak wydaje, autorowi po prostu nie wystarczyło czasu, by przed swoją śmiercią zebrać je w postaci wspomnianej monografii. Jakkolwiek zachowane

materiały mają dość rozproszony charakter i pochodzą z różnych lat, widoczne w nich jest dążenie do skonstruowania szerokiego, systematycznego opracowania odnoszącego się w sposób wyczerpujący do statusu prawnego osób małoletnich. Mamy tu bowiem do czynienia z próbą uporządkowania przepisów odnoszących się do sytuacji dzieci i młodzieży w zróżnicowanych okolicznościach życia prywatnego i społecznego. Cel, jaki autor sobie tu postawił, tworząc jednocześnie definicję praw osób niepełnoletnich (*juvenile law*), polegał na konsolidacji poszczególnych obszarów prawnych po to, by uniknąć ich izolacji, która nie sprzyjała efektywnej ochronie wspomnianych praw. Stąd zasadne, jego zdaniem, było całościowe ujęcie takich, pozornie odległych od siebie problemów, jak prawo do dziedziczenia przez dziecko, które ma dopiero przyjść na świat, roszczenia wynikające z nadużycia przez rodziców władzy rodzicielskiej, prawo do dwujęzycznej edukacji czy postępowanie sądowe z udziałem małoletniego.

Co warto podkreślić, takie kompleksowe podejście do wymienionych zagadnień zbliżało koncepcję Beredaya do regulacji, jakie współcześnie określane są wspólną, szeroką kategorią praw dziecka. Podmiotowość dziecka i poszanowanie jego godności stanowiły zresztą w rozważaniach tego autora wartości priorytetowe, a inspiracji dla tego sposobu myślenia doszukiwać się należy przede wszystkim w długoletnich badaniach systemów edukacyjnych, jakie prowadził. Pewnym impulsem mogły być też doskonale znane Beredayowi prace Janusza Korczaka, którego postaci i poglądom pedagogicznym poświęcił jedno ze swoich wystąpień, zaznaczając, że jego postawa stanowić powinna wzorzec postępowania każdego pedagoga.

Zarówno poglądy Beredaya, jak i realizowane przez niego projekty naukowe pozwalają na konkluzję, że mamy w jego osobie do czynienia z jednostką, którą określić można jako idealistę, przekonanego o możliwości przyczyniania się przez naukę do budowania pokojowych relacji w globalnym wymiarze, niezależnie od układu sił politycznych w danym momencie dziejowym. Niewątpliwie tak otwarta postawa Beredaya, budowana w oparciu o świadomość ograniczeń, wynikających z jego subiektywnych doświadczeń osobistych i profesjonalnych, zasługuje w tym miejscu na podkreślenie.

5. OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH, UDZIAŁ W KRAJOWYCH I MIĘDZYNARODOWYCH PROJEKTACH BADAWCZYCH

Zainteresowania badawcze habilitantki skupiają się wokół zagadnień dotyczących historii myśli pedagogicznej, a także polityki oświatowej oraz prawnych aspektów funkcjonowania oświaty. Wymienić wśród nich także należy dydaktykę, ze szczególnym uwzględnieniem roli i sposobów wykorzystania nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w tym obszarze. Pogłębione studia w tym zakresie wymagają przyjęcia interdyscyplinarnego punktu widzenia, co pozwala na odwołanie się do dorobku wypracowanego na gruncie różnych obszarów nauki.

Aktywność badawcza przejawia się w uczestnictwie, a także w kierowaniu projektami badawczymi, zarówno o zasięgu krajowym, jak i międzynarodowym. Działalność naukowo-badawcza realizowana była z jednej strony w ramach zespołów badawczych, z drugiej zaś opierała się na indywidualnych inicjatywach habilitantki. Ich realizacja możliwa była dzięki stypendiom i grantom finansowanym ze źródeł krajowych i międzynarodowych. W celu przejrzystego zaprezentowania aktywności naukowo-badawczej habilitantki przyjęte zostało kryterium rzeczowe, umożliwiające przedstawienie osiągnięć naukowo-badawczych w formie bloków tematycznych.

- 1) Podjęcie aktywności naukowo-dydaktycznej na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie dało habilitantce możliwość dalszego zgłębiania zagadnień będących przedmiotem rozważań w ramach dysertacji doktorskiej jej autorstwa, a mianowicie roli technologii informacyjno-komunikacyjnych we współczesnym świecie. Problematyka ta stała się przedmiotem pierwszych publikacji naukowych oraz wystąpień konferencyjnych, poświęconych możliwościom wykorzystania wspomnianych narzędzi technologicznych w obszarze edukacji, a także wynikającym z tego korzyściom oraz potencjalnym zagrożeniom. Wśród wspomnianych publikacji wymienić należy między innymi artykuł: *Problem cyfrowej stratyfikacji w ponowoczesnym społeczeństwie informacyjnym*, „Państwo i Społeczeństwo”, Kraków 2010, nr 2, oraz opracowany we współautorstwie z Martą Majorek tekst *Children in Internet Space - the European Union Policies on Children's Safety Online*, SHS Web of Conferences 26, 2016, indeksowany w bazie Web of Science Core Collection. Problematyka ta stała się także przedmiotem rozważań opublikowanych w formie rozdziałów w

monografiach wieloautorskich, m. in. *Rozszerzona rzeczywistość w edukacji. Wirtualna szkoła przyszłości?* [w:] B. Gofron, P. Migda (red.), *Szkoła w warunkach zmiany społecznej i kulturowej. Edukacja przyszłości*, Wyd. SGGW, Warszawa 2017 oraz *Web 2.0 w szkole. Blog jako narzędzie edukacyjne w społeczeństwie informacyjnym* [w:] M. Nowicka, J. Dziekońska (red.), *Cyfrowy tubylec w szkole*, Toruń 2018. W ramach omawianego obszaru dociekań badawczych habilitantki wymienić również należy udział w międzynarodowym projekcie naukowo-badawczym zatytułowanym *Business and Media. Polish and Slovenian Experiences after EU Accession*, z udziałem University of Maribor, National Institute for Research and Development in Informatics w Bukareszcie oraz Krakowskiej Akademii im. A. Frycza Modrzewskiego w Krakowie. Prowadzone badania koncentrowały się na analizie zjawiska ewolucji mediów, jak również na ukazaniu dynamiki wzajemnych relacji łączących świat mediów i świat biznesu. W tym kontekście szczególne znaczenie zyskują wymiaru nabierają również kompetencje medialne użytkowników i odbiorców mediów. Problematyki tej dotyczy praca *Media Literacy in Compulsory Education in Poland in the Context of EU Audiovisual and Media Policy* [w:] K. Pokorna-Ignatowicz, M. Majorek (red.), *Business and Media at the Dawn of the 21st Century: Polish and Slovenian Experiences*, Pearson, London 2017.

- 2) Równoległe habilitantka podejmowała badania koncentrujące się wokół problematyki edukacyjnych aspektów procesu integracji europejskiej. Zagadnienia te są również przedmiotem aktywności dydaktycznej habilitantki, która prowadzi konwersatoria i wykłady z zakresu edukacji europejskiej. Ten obszar zainteresowań pozostawał w ścisłym związku zarówno z wykształceniem habilitantki oraz jej aktywnością zawodową związaną z zarządzaniem projektami edukacyjnymi Unii Europejskiej, a także koordynowaniem wymiany międzynarodowej na poziomie uczelni wyższych. Wieloletnie doświadczenie w pracy na stanowisku koordynatora ds. Programu Erasmus zaowocowało nie tylko znajomością stosownych aktów prawnych, procedur oraz regulacji funkcjonujących na poziomie międzynarodowym. Istotną korzyścią z tym związaną stała się również możliwość prowadzenia obserwacji i analiz, wartościowych również z badawczego punktu widzenia. Systematyczne studia w tym

obszarze umożliwiły opracowanie następujących artykułów naukowych: *Dwadzieścia lat Erasmusa – doświadczenia, perspektywy, wyzwania* [w:] A. M. Kargol, W. Masiarz (red.), *Nietypowe migracje Polaków w XIX-XX wieku*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2011, *Inicjatywy Unii Europejskiej na rzecz aktywnego starzenia się i solidarności międzypokoleniowej* [w:] M. Dudek, T. Panas, J. Krukowski (red.), *Rzeczywistość seniora*, Wyd. Wyższej Szkoły Menadżerskiej, Warszawa 2014, a także *Children and ICT European Initiatives and Policies on Protecting Children Online*, który ukazał się w “Universal Journal of Educational Research”, vol. 4, nr 1, 2016 (współaut. M. Majorek - artykuł indeksowany w bazie ERIC, EBSCO).

- 3) Posiadane przez habilitantkę wykształcenie prawnicze pozwoliło jej także na podejmowanie analiz w obszarze praw dziecka, zarówno w ujęciu historycznym, jak i w odniesieniu do współczesnych obszarów, w których dobro dziecka podlega ochronie i w jakich dochodzi do przypadków naruszeń w tym zakresie. Ma to również ścisły związek z aktywnością dydaktyczną habilitantki, w obrębie której istotne miejsce zajmują wykłady z przedmiotu prawa dziecka, prowadzonego także w języku angielskim dla studentów goszczących na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Efektem aktywności we wspomnianym obszarze stały się publikacje traktujące o prawach dziecka: *Status prawny dziecka w świetle unormowań prawa wspólnotowego. Agenda Unii Europejskiej na rzecz ochrony praw dziecka jako odpowiedź na wyzwania XXI wieku* [w:] J. Krukowski (red.), *Rzeczywistość dziecka*, Seria: *Pedagogika w Życiu*, Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Tarnowie, Tarnów 2012 oraz *Odpowiedzialność karna nieletnich: ewolucja koncepcji i współczesne regulacje prawnomiędzynarodowe* [w:] M. Głazewski, B. Muchacka (red.), *Dobro i zło w wychowaniu dziecka*, t.1 *Ku dobru*, “Impuls”, Kraków 2017.
- 4) W kolejnych latach, w trakcie realizacji projektów badawczych podejmowanych w ramach działalności statutowej zatytułowanym, przedmiotem refleksji naukowej habilitantki stały się zagadnienia z obszaru szeroko pojętej polityki oświatowej, zarówno w ujęciu historycznym, jak i w odniesieniu do jej współczesnych trendów obserwowanych na gruncie polskim oraz za granicą. Efektem prowadzonych w tym

obszarze badań stała się publikacja własnych oraz współautorskich opracowań. Wśród nich wymienić należy: „*W służbie socjalizmu, patriotyzmu i internacjonalizmu*”. *Rola nauczyciela w świetle założeń polityki oświatowej PRL lat 70. i 80.* [w:] R. Grzybowski (red.), *Zaangażowanie? Opór? Gra? Szkic do portretu nauczyciela w latach PRL-u*, Toruń 2013, *Combined Classes in Selected Educational Systems: Theory and Practice of the Shaping of School Organization*, „Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych”, t. LXVIII, 2015, *Edukacja równościowa w szkole: wątki antydyskryminacyjne w polskich podręcznikach dla pierwszego etapu kształcenia na tle wybranych krajów Unii Europejskiej* [w:] I. Czaja-Chudyba, B. Pawlak, J. Vaškevič-Buš (red.), *Wizja świata - wizja dziecka w przestrzeni podręczników do edukacji wczesnoszkolnej*, Wyd. Naukowe UP, Kraków 2017 oraz artykuł indeksowany w Web of Science Core Collection artykuł *Polish Education System under 2017 Reform: Assumptions, Aims and Controversies*, SHS Web of Conferences 48, 2018 (współaut. M. Majorek). oraz *Prawne i organizacyjne uwarunkowania kształcenia osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w polskim systemie oświaty*, „Biblioteka Współczesnej Myśli Pedagogicznej”, t. 4, 2015, oraz *Preschool and Early School Education of Migrants and Minorities in Poland. Teachers' Competences in the Light of Regulations and Practice*, SHS Web of Conferences 37, 2017 - artykuł indeksowany w bazie Web of Science Core Collection (współaut. K. Orzeł-Dereń).

- 5) Z punktu widzenia rozwoju naukowego niezwykle cennym doświadczeniem stało się zaangażowanie habilitantki we współpracy z Fundacją na rzecz Nauki Polskiej w projekt *RRI (Responsible Research and Innovation) Tools*, finansowany przez Komisję Europejską w ramach 7. Programu Ramowego. Projekt miał na celu wykreowanie nowatorskiego modelu relacji pomiędzy nauką a społeczeństwem w Europie. Podjęte w jego ramach działania były kluczowe m.in. dla realizacji programu Horyzont 2020 (2014-2020). Projekt obejmował sześć obszarów tematycznych związanych z badaniami i innowacjami: społeczne zaangażowanie nauki, formalną i nieformalną edukację pod kątem wybierania nauki jako przyszłej ścieżki kariery, gender i kwestie równouprawnienia, etykę badań naukowych, otwarty dostęp do wyników badań naukowych oraz zarządzanie obszarem badań i innowacji. Udział habilitantki w omawianym przedsięwzięciu obok wymiaru badawczego miał także

charakter praktyczny. Polegał on na przygotowaniu i współprowadzeniu warsztatu zatytułowanego *Równouprawnienie w Odpowiedzialnych Badaniach i Innowacjach* (Politechnika Krakowska, 2016), opartego na opracowanym przez habilitantkę studium przypadku. Celem było zdiagnozowanie przedmiotowego problemu oraz wskazanie propozycji rozwiązań w tym zakresie. Zdobyte tą drogą wiedza i doświadczenie zaowocowały pogłębieniem badań, których efektem stała się publikacja indeksowana w Web of Science pod tytułem *Responsible Research and Innovation: Promoting a Scientific Career among Young People*, SHS Web of Conferences, vol. 37, 2017 (współaut. M. Majorek) oraz *Responsible Research and Innovation. How to Put Gender Equality into Practice?*, „Zarządzanie Publiczne”, 2(38) 2017.

- 6) Kolejny projekt międzynarodowy z udziałem habilitantki w charakterze członka zespołu badawczego, jaki zasługuje na uwagę, to inicjatywa *Innovative Gender as a New Source of Progress*, POL-NOR/200588/60/2013, realizowana w ramach programu polsko-norweskiej współpracy badawczej. Promotorem projektu był Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w partnerstwie z Wydziałem Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Ostfold University College. Podjęte w ramach projektu badania koncentrowały się wokół zagadnienia innowacyjności płci społeczno-kulturowej z punktu widzenia zależności między społecznym postrzeganiem ról odgrywanych przez kobiety a procesami innowacyjności i kreatywności. Cel, jaki przyświecał podjętym analizom polegał na określeniu sposobów maksymalizacji potencjału kobiet i mężczyzn w nauce, gospodarce i w rozmaitych obszarach aktywności społecznej oraz profesjonalnej. Wyniki badań i analiz zostały zaprezentowane między innymi we współautorskim artykule *Polish Science and the Higher Education System - Gender Still Matters?* (współaut. M. Majorek, M. du Vall), SHS Web of Conferences 26, 01049 (2016), indeksowanym w bazie Web of Science. Równolegle tematyka ta była podejmowana w publikacjach: *Podręcznikowa wizja świata a społeczna rzeczywistość. Kreowanie wizerunków płci w ramach kształcenia literacko-kulturowego w szkole podstawowej*, „Aequalitas”, 2012, nr 1 (1), *Polityka państw członkowskich i prawne instrumenty Unii Europejskiej na rzecz równouprawnienia płci w edukacji*,

„Biblioteka Współczesnej Myśli Pedagogicznej”, 2013, t. 2, 2013. W ścisłym związku z tym obszarem zainteresowań naukowych pozostają również badania podjęte w związku z debatą wokół Konwencji Rady Europy o Zapobieganiu i Przeciwdziałaniu Przemocy wobec Kobiet i Przemocy Domowej, która toczyła się z udziałem przedstawicieli ówczesnych władz i była obszernie relacjonowana przez media. Zaowocowały one publikacją rozdziału w opracowaniu zbiorowym *Education for Elimination of Violence – Educational Policy of the Council of Europe in the Light of the Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence* [w:] A. Frątczak (red.), *Gender Mainstreaming in Polish Media Discourse*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2014. Punktem wyjścia rozważań były wytyczne Rady Europy w obszarze edukacji na rzecz zwalczania przemocy i dyskryminacji.

- 7) Innym istotnym osiągnięciem habilitantki jest udział w realizowanym przez Katedrę Historii Oświaty i Wychowania Uniwersytetu Pedagogicznego projekcie badawczym *Nauczyciel i uczeń w procesie nauczania i wychowania*. Przedmiotem badań stały się historyczne uwarunkowania determinujące kształtowanie się kluczowych z punktu widzenia kreowania standardów kształcenia nauczycieli w Polsce instytucji oraz rola, jaką w ich rozwoju odegrały postacie takie, jak Henryk Rowid czy Wanda Bobkowska. Efektem badań stała się publikacja *Szkoły Ćwiczeń Państwowego Pedagogium i Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie* [w:] J. Krukowski, B. Morawska-Nowak (red.), *Państwowe Pedagogium i Szkoła Ćwiczeń w Krakowie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2011 (współaut. J. M. Małecki, absolwent Szkoły Ćwiczeń). Zasięg międzynarodowy zyskał poświęcony omawianej problematyce artykuł *Wanda Bobkowska (1880-1948) i Państwowe Pedagogium w Krakowie*, „Rozwój Ukrainńskiej i Polskiej Oświaty i Myśli Pedagogicznej (XIX-XX wiek)”, Zeszyt 8, 2018. Zagadnienia dotyczące instytucjonalnego rozwoju kształcenia nauczycieli podejmuje także współredagowana przez habilitantkę monografia *Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Akademia Pedagogiczna, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, 1996-2016*, Wyd. Naukowe UP, Kraków 2016 (współred. K. Dormus i R. Ślęczka) oraz umieszczone w niej artykuły *Nowe obiekty i*

baza lokalowa, Współpraca naukowa krajowa i międzynarodowa, a także Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność".

- 8) Kolejnym ważnym osiągnięciem habilitantki jest objęcie kierownictwa nad realizowanym w ramach badań statutowych projektem pod tytułem *Ewolucja amerykańskiego systemu zarządzania oświatą w I połowie XX wieku a reformy w zakresie zarządzania i nadzoru w Polsce – ujęcie porównawcze*. Podjęcie badań z obszaru historii administracji i zarządzania szkolnictwem w Stanach Zjednoczonych stało się o tyle zasadne, iż dostępne na gruncie polskim opracowania dotyczące amerykańskiego systemu szkolnictwa koncentrują się w głównej mierze na jego współczesnym kształcie, problemach czy perspektywach jego funkcjonowania w kontekście globalnym. Zagadnienia historycznego rozwoju amerykańskiej edukacji zasługują na przybliżenie, chociażby ze względu na budowanie i rozwijanie oryginalnej konstrukcji, która cechuje się współcześnie niespotykaną na gruncie europejskim decentralizacją. Kierowanie wspomnianym projektem zaowocowało publikacją współautorskiej monografii pod tytułem *Edukacja kobiet, kobiety w edukacji. Szkice historyczno-pedagogiczne*, Wyd. „Impuls”, Kraków 2017 (współaut. K. Dormus i A. Włoch). Przedmiotem rozważań we wzmiankowanym opracowaniu stała się XIX-wieczna amerykańska debata wokół społecznej roli kobiety oraz związane z tym powoływanie żeńskich instytucji edukacyjnych (seminariów i kolegiów), przygotowujących słuchaczki do wypełniania tradycyjnych ról żony i matki, ale będących też miejscem kształcenia przyszłych nauczycielek. U progu XX wieku zaowocowało to zwiększoną liczbą aktywnych zawodowo kobiet zatrudnianych w placówkach oświatowych. Charakterystycznym zjawiskiem stała się obecność kobiet na szczeblach kierowniczych w szkolnictwie oraz ich zaangażowanie w działalność nauczycielskich organizacji związkowych. Opracowanie oparte zostało w głównej mierze o analizę tekstów o charakterze źródłowym, opisujących prezentowane inicjatywy edukacyjne z perspektywy współczesnych im autorów w osobach M. A. Livermore, E. H. Willard, E. F. Young czy M. A. Haley. Działalność tych postaci nadawała kształt długofalowemu procesowi zmian, któremu udział kobiet nadał specyficzną perspektywę. Między innymi dzięki niemu społeczeństwo amerykańskie stało się bardziej wrażliwe na istniejące nierówności czy też przejawy

dyskryminacji w stosunku do rozmaitych grup, wyodrębnianych w oparciu o kryterium rasy, pochodzenia narodowego bądź etnicznego. Taka różnorodność punktów widzenia stopniowo kształtowała zarówno amerykańskie prawodawstwo, jak i późniejszą praktykę działania instytucji publicznych. Wyniki badań zaprezentowane zostały również w artykule *Siedem Sióstr - XIX-wieczne amerykańskie kolegia dla kobiet i ich założycielki* [w:] W. Szulakiewicz (red.), *Nauczyciele: zasłużeni - niedocenieni – zapamiętani*, „Pedagogika Toruńska”, t. 12, 2018.

Publikacje autorstwa habilitantki odnotowane zostały w bazach Publish or Perish/Google Scholar (63) oraz Web of Science Core Collection (4). Liczba cytowań w bazie Publish or Perish/Google Scholar wynosi 36, z Indeks Hirscha na poziomie 4. W przypadku bazy Web of Science Core Collection odnotowane zostało jedno cytowanie (Indeks Hirscha - 1).

Justyna Wójcik